१८१/C

सहकार क्षेत्रात उत्कृष्ट काम करणा-या संस्थांना पुरस्कार देऊन सन्मानित करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

शासन निर्णय क्र.सीसीआर १४०८/प्र.क्र.४६२/२-स,
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : २० एप्रिल, २०१२

प्रस्तावना :

सन १९०४ च्या सहकारी संस्थांच्या कायद्यामुळे सहकारी चळवळीला भारतात तेव्हापासून कायदेशीर स्वरुप प्राप्त झाले आहे. सहकार कायद्याची व्याप्ती वेळोवेळी वाढविण्यात आली व सुधारीत कायदे करण्यात आले. सन २००४ मध्ये भारतातील सहकारी चळवळीला शंभर वर्षे पूर्ण झाली.

देशातील सहकारी चळवळीच्या विकासात महाराष्ट्र राज्याचे योगदान अनन्यसाधारण असे आहे. या चळवळीने राज्यातील आर्थिक व सामाजिक विकासावर सकारात्मक व दूरगामी परिणाम झालेला आहे. चळवळीच्या या यशात सहकार क्षेत्रात काम करणारे लोकप्रतिनिधी, संस्थांचे सभासद, अधिकारी व कर्मचारी यांचा मोलाचा सहभाग आहे. त्यांच्या निःस्वार्थ सेवेमुळेच सहकारी संस्थांनी आपापल्या क्षेत्रात यश संपादन केलेले आहे.

सहकारी चळवळीच्या विकासात ज्या सहकारी संस्थांनी आतापर्यंत महत्वाचे योगदान केलेले आहे व करीत आहेत त्यातील उत्कृष्ट सहकारी संस्थाना त्यांच्या उत्कृष्ट कामाबद्दल पुरस्कार प्रदान करुन गौरविण्यात यावे असा शासनाचा मानस आहे. यामुळे पुरस्कार प्राप्त सहकारी संस्था भविष्यात अधिक चांगले काम करण्यास प्रेरीत व प्रोत्साहित होतील आणि इतर सहकारी संस्था या उत्कृष्ट काम करणाऱ्या सहकारी संस्थांचे अनुकरण करण्यासाठी प्रोत्साहीत होतील.

वरील संदर्भात राज्यातील सहकारी चळवळीच्या विकासात उत्कृष्ट कार्य करीत असलेल्या सहकारी संस्थांना पुरस्कार देऊन त्यांचा उचित गौरव करण्यासाठी शासनाने पुढील प्रमाणे एक योजना लागू करण्याचा निर्णय घेतलेला आहे.

शासन निर्णय :

१. राज्यातील सहकारी क्षेत्रात उत्कृष्ट काम करीत असलेल्या आणि सहकारी चळवळीच्या निकोप वाढीसाठी योगदान करीत असलेल्या सहकारी संस्थांचा सहकार महर्षी (पुरस्कार संख्या-१), सहकार भूषण (पुरस्कार संख्या-१०), सहकार निष्ठ (पुरस्कार संख्या-२०) या प्रमाणे एकूण ३१ सहकारी संस्थांना रोख रक्कम, प्रशस्तीपत्र व स्मृतीचिन्ह प्रदान करुन त्यांचा समारंभपूर्वक गौरव करण्यास व या संबंधीच्या प्रस्तावित कार्यपध्दतीस शासन या शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देत आहे.

२. या पुरस्कारांबाबतचा तपशिल व कार्यपध्दती, सोबतचे परिशिष्ट-१ प्रमाणे राहील. तसेच पुरस्कारपात्र संस्था निवडीचे निकष स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

१९०/८

३. या पुरस्कारांसाठी पात्र संस्थांची अंतिमरित्या निवड करुन मान्यता देण्यासाठी मा. मंत्री (सहकार) यांचे अध्यक्षतेखाली पुढीलप्रमाणे "पुरस्कार पात्र संस्था अंतिम निवड व मान्यता समिती" गठीत करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

१	मा. मंत्री (सहकार)	समिती प्रमुख
२	मा. मंत्री (वस्त्रोद्योग)	सदस्य
३	मा. मंत्री (पदुम)	सदस्य
४	मा. मंत्री (पणन)	सदस्य
५	मा. राज्यमंत्री (सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग)	सदस्य
६	सचिव, सहकार	सदस्य
७	सहकार आयुक्त व निबंधक, स.सं.,म.रा., पुणे.	सदस्य-सचिव

पुरस्कारासाठी निवडलेल्या संस्थांना स्मृतीचिन्ह, प्रशस्तीपत्र व रोख पुरस्कार प्रदान करण्यासाठी समारंभाचे आयोजन करणे यासाठी येणारा संपूर्ण खर्च हा सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी त्या त्या वर्षीच्या उपलब्ध अर्थसंकल्पीय तरतुदीतून भागवावा. पुरस्कारासाठी निवड झालेल्या संस्थांचे प्रतिनिधींना पुरस्कार प्रदान समारंभासाठी उपस्थित राहण्यासाठी प्रवास व दैनिक भत्ते, विभागाचा समारंभ आयोजन करण्यासाठी प्रतिवर्षी आवश्यक असलेला खर्च वित्त विभागाचे शासन निर्णय१)क्र.टीआरए १०७७/१५६-सी/एसईआर-५ दि.११/०८/१९७७ व २) क्र. टीआरए १४७७/१०३२-सी/एसईआर-५, दि.२३/०९/१९७७ नुसार सहकार आयुक्त यांचे स्तरावरुन करावयाचा असुन सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना यासाठी नियंत्रण अधिकारी म्हणून व लेखाधिकारी , सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था,म.रा.,पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून जाहिर करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय हा वित्त विभागाच्या सहमतीने विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.४३९/११/ व्यय-२, दिनांक १९-०९-२०११ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करुन देण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१२०४२०१४५८१८४१८००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(एस.बी. पाटील)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग

1911C

प्रति :-

१. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा. उप मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री (वस्त्रोद्योग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. मा. मंत्री (पदुम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. मंत्री (उद्योग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा. मंत्री (पणन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
८. मा. राज्यमंत्री (सहकार व पणन / पदुम /वस्त्रोद्योग) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
९. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
१०. प्रधान सचिव (सहकार /वित्त / वस्त्रोद्योग / पणन / प.दु.म./उद्योग) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
११. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१२. साखर आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१३. आयुक्त (पशुसंवर्धन, दुग्ध व मत्स्यव्यवसाय), महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
१४. संचालक, हातमाग, यंत्रमाग व वस्त्रनिर्माण, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
१५. विभागीय सहनिबंधक सहकारी संस्था (प्रशासन / लेखापरीक्षण) (सर्व).
१६. जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था (सर्व).
१७. जिल्हा विशेष लेखापरीक्षक-वर्ग-१, सहकारी संस्था (सर्व).
१८. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मुंबई.
१९. सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग, उद्योग विभाग, प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२०. निवड नस्ती २ – स कार्यासन

शासन निर्णय क्र.सीसीआर १४०८/प्र.क्र.४६२/२-स. दिनांक २० एप्रिल ,२०१२ चे जोडपत्र

परिशिष्ट-१

१) **योजनेचे नांव** - महाराष्ट्र राज्यातील सहकारी चळवळीत उत्कृष्ट कार्य करित असलेल्या सहकारी संस्थांना पुरस्कार प्रदान करणे.

२) **योजनेचे स्वरुप** -

१) सहकार महर्षी, सहकार भूषण व सहकार निष्ठ या नावाने सहकारी संस्थांना शासनाकडून पुरस्कार देण्यात येईल.

२) (अ) **सहकार महर्षी** (पुरस्कार संख्या-१)राज्यातील कामकाजात सर्वोत्कृष्ट म्हणुन निवडलेल्या फक्त एका सहकारी संस्थेस हा पुरस्कार प्रदान करण्यात येईल.

(ब) **सहकार भूषण** (पुरस्कार संख्या-१०) हा पुरस्कार राज्यातील प्रत्येक विभागातून प्रत्येकी एक या प्रमाणे कामकाजात उत्कृष्ट म्हणून निवडलेल्या एकूण ९ विभागातील सहकारी संस्थांना प्रदान करण्यात येईल. तसेच एक पुरस्कार राज्यस्तरीय सहकारी संस्थेला प्रदान करण्यात येईल.

(क) **सहकार निष्ठ** (एकुण पुरस्कार संख्या-२०) हा पुरस्कार राज्यातील प्रत्येक विभागातून प्रत्येकी २ या प्रमाणे ९ विभागातून त्यांनी केलेल्या उत्कृष्ट कामासाठी निवडलेल्या एकूण १८ सहकारी संस्थांना प्रदान करण्यात येईल. तसेच दोन पुरस्कार राज्यस्तरीय संस्थांना देण्यात येतील.

अ. क्र.	पुरस्काराचे नांव	पुरस्कारांची संख्या	पुरस्कारांची पात्रता	पुरस्कारांचा तपशिल
१	सहकार महर्षी	१	**संस्था** :- संपूर्ण राज्यात सर्वोत्कृष्ट कामकाज करणारी म्हणून निवड झालेली सहकारी संस्था.	**संस्था** :-१) रु. एक लाख रोख रकमेचा धनादेश २)स्मृतीचिन्ह ३)प्रशस्तीपत्र
२	सहकार भूषण	१०	**संस्था** :- प्रत्येक विभागातून उत्कृष्ट कामकाज करणारी म्हणून निवड झालेली प्रत्येकी एक सहकारी संस्था व राज्यस्तरीय सहकारी संस्थांमधून निवड झालेली एक सहकारी संस्था.	**संस्था** :-१) रु. ५१ हजार रोख रकमेचा धनादेश २)स्मृतीचिन्ह ३) प्रशस्तीपत्र

३	सहकार निष्ठ	२०	<u>संस्था</u> - प्रत्येक विभागातून उत्कृष्ट कामकाज करणारी म्हणून निवड झालेल्या प्रत्येकी दोन सहकारी संस्था व राज्यस्तरीय संस्थांमधून निवड झालेल्या दोन सहकारी संस्था.	<u>संस्था</u> -१) रु. २५ हजार रोख रकमेचा धनादेश २)स्मृतीचिन्ह ३) प्रशस्तीपत्र
एकूण		३१		रु. ११,१०,०००/-

४) **<u>पुरस्कारासाठी शिफारस</u>** :-

१. राज्यात महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६० अंतर्गत नोंदणी झालेल्या व कार्यरत असलेल्या सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्था आपापले प्रस्ताव पुरस्कारासाठी दाखल करण्यास पात्र राहतील.

२. जिल्हा स्तरावर प्रशासन व लेखापरीक्षण विभागाचे अधिकाऱ्यांचा सहभाग असलेली छाननी समिती संबंधित विभागिय सहनिबंधक यांनी गठीत करुन प्रस्तावांच्या विहीत पध्दतीने छाननीनंतर सहकारी संस्थांचे शिफारस योग्य प्रस्ताव संबंधित जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था यांचे कार्यालयामार्फत विभागीय सहनिबंधक, प्रशासन या कार्यालयाकडे शिफारशीसह <u>एकास चार</u> या प्रमाणात सादर करतील.

३. विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था यांचे अधिनस्त असलेल्या संस्थांचे प्राप्त प्रस्ताव व इतर कार्यालयांकडून प्राप्त प्रस्तावांची छाननी विभागीय सहनिबंधक,सहकारी संस्था यांचे स्तरावर गठीत केलेल्या (प्रशासन व लेखापरीक्षण विभागातील अधिकाऱ्यांचा सहभाग असलेली) समिती मार्फत विहीत पध्दतीने सर्व प्रस्तावांची छाननी करुन शिफारस योग्य प्रस्ताव <u>एकास तीन</u> या प्रमाणात सहकार आयुक्त कार्यालयाकडे सादर करतील.

४. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य यांचे कार्यालयाचे अधिनस्त संस्थाचे व इतर कार्यालयाकडून प्राप्त प्रस्ताव सहकार आयुक्त यांनी त्यांचे स्तरावर गठित केलेल्या समितीने छाननी केलेले प्रस्ताव सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे कार्यालयाकडून <u>एकास दोन</u> या प्रमाणात राज्य शासनाकडे सादर करतील.

५. राज्य शासनाकडे प्राप्त झालेले प्रस्ताव मा. मंत्री (सहकार) यांचे अध्यक्षतेखालील अंतिम निवड समितीपुढे निवडीसाठी व मान्यतेसाठी सादर करण्यात येतील.

६. मा. मंत्री (सहकार) यांचे अध्यक्षतेखालील समितीने अंतिमरित्या निवड केलेल्या व मान्यता दिलेल्या संस्थांना समारंभपूर्वक रोख पुरस्कार, स्मृतीचिन्ह व प्रशस्तीपत्र प्रदान करण्यात येईल.

७. जिल्हास्तरीय छाननी समितीचे गठन संबंधीत विभागीय सहनिबंधक सहकारी संस्था (प्रशासन) करतील.

८. विभागीय व राज्यस्तरीय छाननी समितीचे गठन सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे करतील.

९. संबंधीत सहकारी संस्थांनी पुरस्कारासाठी सादर करावयाच्या अर्जाचा नमुना, जोडपत्रे, संस्थांच्या ठरावाचा नमुना, गुणपत्रिका इ. बाबी निश्चित करण्यासाठी दिनांक ६ जानेवारी २०१२ रोजी सचिव (सहकार) यांचे अध्यक्षतेखाली सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे कार्यालयात झालेल्या बैठकीत उपरोक्त कामासाठी विभागीय सहनिबंधक,स.स.,पुणे यांचे अध्यक्षतेखाली एका समितीचे गठन करण्यात आलेले आहे. या समितीने पुरस्कारासाठी सहकारी

संस्थांचे निवडीसाठी पात्रतेबाबतचे निकष ठरविताना प्रामुख्याने संस्थेचे लेखापरीक्षण,लेखापरीक्षणाचा वर्ग/ दोष दुरुस्ती, सर्वसाधारण सभा, अफरातफर, चौकशी, आर्थिक व प्रशासकीय अनियमितता, दाखल असलेले फौजदारी / दिवाणी गुन्हे, नक्तमुल्य, नफा-तोटा, सभासद संख्या इ. बाबी विचारात घ्याव्यात.

१०. पुरस्कारासाठी पात्रतेचे निकष ठरविताना सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे स्तराबरील उपरोक्त समितीने पुढील बाबी विचारात घेऊन १०० गुणांची विगतवारी करावी.

(अ) भाग-१ - सर्वसाधारण घटक (५० गुण)

(ब) भाग-२ - संबंधित संस्थांच्या वर्गवारीनुसार तपशिल (३५ गुण)

(क) भाग-३ - संबंधित संस्थेने केलेली वैशिष्ठ्यपूर्ण व सामाजिक उपयुक्ततेची कामे (१५ गुण)

उपरोक्त भाग १, २ व ३ हे परिशिष्ट स्वरुपात या शासन निर्णयाचा भाग समजले जातील.

११. संबंधीत वर्षातील जून ते ऑगस्ट या कालावधीत संबंधीत संस्था त्यांचे निबंधकामार्फत प्रस्ताव सादर करतील आणि विभागीय / जिल्हा स्तरीय समिती प्राप्त प्रस्तावांची विहीत पध्दतीने छाननी करुन पुरस्कारासाठी शिफारस योग्य प्रस्ताव सहकार आयुक्त कार्यालयाकडे सादर करतील.

१२. सप्टेंबर महिना अखेर प्राप्त प्रस्तावांची विहीत पध्दतीने छाननी करुन सहकार आयुक्त यांचे स्तरावरील समिती शिफारशीसह प्रस्ताव राज्य शासनाकडे सादर करील.

१३. ऑक्टोबर महिना अखेर शासनाकडे प्राप्त प्रस्तावांची विहीत पध्दतीने छाननी करुन नोव्हेंबर महिन्यात प्रस्ताव मा. मंत्री (सहकार) यांचे अध्यक्षतेखालील समितीपुढे अंतिम निवड व मान्यतेसाठी सादर करण्यात येतील. मा. मंत्री (सहकार) यांचे अध्यक्षतेखालील समिती पुरस्कारपात्र संस्थांचे निवडीबद्दल अंतिम निर्णय घेईल.

१४. संबंधीत संस्था प्रस्ताव तयार करताना मागील आर्थिक वर्ष (उदा.३१/०३/२०११) अखेरच्या आर्थिक पत्रकाचे आधारे प्रस्ताव तयार करुन सादर करतील. मात्र मा. मंत्री (सहकार) यांचे समितीसमोर अंतिम निवड व मान्यतेसाठी आलेल्या अंतिम प्रस्तावावर निर्णय घेताना लगतपूर्वीचे आर्थिक वर्ष (उदा.३१/०३/२०१२) अखेरचे आर्थिक पत्रकाचे आधारे निर्णय घेईल. संबंधीत संस्थांनी आपापले प्रस्ताव व आर्थिक पत्रके इ. पूरक माहिती प्रमाणित करुन वरिलप्रमाणे सादर केलेली असली पाहिजे.

१५. या पुरस्कारासाठी राज्यातील कार्यरत असलेल्या कृषी उत्पन्न बाजार समित्यांचे प्रस्ताव देखील विचारात घेतले जातील. त्यांनी आपले प्रस्ताव संबंधीत जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था यांचे मार्फत विहीत पध्दतीने सादर केले असले पाहिजे.

१६. बहुराज्यीय सहकारी संस्था अधिनियम,२००२ अंतर्गत नोंदणी झालेल्या सहकारी संस्था या पुरस्कारासाठी आवेदन करण्यास पात्र समजण्यात येणार नाही.

****